

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Sayı : 2999
Tarih : 09.07.2019

Türkiye Büyük Millet Meclisi -
KÜTÜPHANE VE ARŞİV
HİZMETLERİ BAŞKANLIĞI
Tarih: 09.07.2019 15:30
Sayı: -120.10-E 00000501564

E.00000501564

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Ağrı Belediyesi 2017 Yılı Sayıştay Denetim Raporu'nda, 1 Mart 2017'de kayyım atanan belediyenin 2017 yılı mali kayıtlarında çokça kanuna aykırılık ve düzensizlik tespit edilmiştir. Raporda, belediyeye ait milyonlarca liralık mal varlığına tekabül eden gelir ve gider dengesizliğinin bulunduğu hususu ile kanuna ve hukuka aykırı işlem ve eylem tesis edildiği hususu tespit edilmiş, konuyla ilgili olarak ilgili yerel idarenin savunması alınmıştır. Yerel idare Ağrı Belediyesi ise verdiği savunmalarda tüm tespit ve hukuksuzlukları kabul etmiştir. Söz konusu rapor içeriği ile sabit olan düzensizlik, hukuksuzluk, kanuna aykırılık ve hatalı eylem ve işlemler, Ağrı Belediyesi kayyım tarafından yönetilirken milyonlarca liralık yolsuzluk yapıldığına dair delil teşkil etmektedir. Ancak, 6085 Sayılı Sayıştay Kanunu'nun 5. maddesi her ne kadar kuruma genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin kamu zararına yol açan sorumlularını yargılama yetkisi verse de kurumun mahalli idarelere ilişkin böyle bir görevi bulunmamaktadır. Bu nedenle, rapora yansıyan hukuksuzluk, kanuna aykırılık ve mali usulsüzlüklerin soruşturulması, yolsuzluk ve usulsüzlük yapan ilgili kamu görevlilerin tespit edilmesi ve söz konusu yolsuzluk ve usulsüzlüklerin tekrarlanmaması için gerekli önlemlerin alınması amacıyla Anayasa'nın 98'inci, İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasını arz ve talep ederiz.

Abdullah Koç
Ağrı Milletvekili

E.00000501564

GEREKÇE ÖZETİ

Ağrı Belediyesi ile kayyım atanan onlarca belediyeye dair Sayıştay raporlarında tespit edilen hukuksuzluk ve kanuna aykırılıklara, kamunun zararına yol açan mükerrer ve ısrarlı uygulamalara rağmen, kayyım oldukları için yürütme erki tarafından korunup kollandıklarına dair bir kanaatin zaten mevcut olduğu sorumlular hakkında herhangi bir işlem tesis edilmemiş olması, Sayıştay'ın tarafsızlığı ve bağımsızlığına gölge düşürmektedir.

Bu konuda ulusal basında çokça haber ve yorum mevcuttur. Sayıştay denetçilerine ve kurumda önemli görevler üstlenen üyelere dayandırılan haber, yorum ve raporlarda, Sayıştay'ın işini yapamaz duruma getirildiği iddiaları günden güne çoğalmaktadır. Örneğin, "Sayıştay, AKP iktidarı döneminde "hesap soramaz" hale geldi. Sekiz yıldır Sayıştay'ın hiçbir "usulsüzlük" tespiti hakkında adli ve idari soruşturma başlatılmadı. Denetlediği kurum sayısı düşürülen Sayıştay, yüzlerce sayfalık denetim raporlarını birkaç sayfaya kadar düşürdü. Kamu idarelerine ilişkin raporları zaman zaman TBMM'ye ve kamuoyuna da sunmadığı için tepki de çeken Sayıştay, 2004 ve 2005 yıllarında dörder, 2007 yılında bir, 2008 yılında beş ve 2009 yılında ise 12 kurum hakkında birçok konuda suç duyurusunda bulundu. Ancak geri kalan yıllarda sorumluların cezalandırılması için suç duyurusunda bulunmadı" (Şimşek 2018) şeklindeki haber, hem mevcut yürütme erki tarafından Sayıştay'ın bağımsızlığı ve tarafsızlığına gölge düşürülmüş olduğuna dair bulgu ve deliller içermesi yönünden, hem de belediyelerde yolsuzluk ve usulsüzlük yapan kayyımların yürütme erki tarafından korunup kollandıklarına; kamuyu zarara uğratmak ve yakın çevrelerine ihale dağıtmak suretiyle belediye kaynaklarını usulsüz, hukuksuz ve kanunsuz bir şekilde kullanmaktan sorumlu bu idarecilerin hesap vermeyeceklerine dair kanaati güçlendirmesi yönünden endişe ve kaygı vericidir.

Sayıştayların tarafsızlığı ve bağımsızlığını temin etmek için deklere edilen ve Sayıştay tarafından da benimsenen *Bağımsızlığa İlişkin Mexico Deklarasyonu* başlıklı belge uyarınca, "Uygun ve etkili bir anayasal/yasal/hukuki çerçeve ile bu çerçeve dokümanında yer alan hükümlerin fiili olarak uygulamasının mevcudiyeti Sayıştayın bağımsızlığının" (INTOSAI) teminatıdır. Ancak, hem var olan yasal çerçevenin Mexico Deklarasyonu'nda sayılan ilkeleri karşılamaması, hem de uygulamada 2017 Anayasa değişiklikleri sonrasında yasama, yürütme ve yargı arasındaki dengeyi zaten güçlü olan yürütme lehine çok daha dramatik bir şekilde bozması nedeniyle Türkiye Sayıştay'ı kuruluş amacına uygun bir faaliyet gösterememektedir.

Bu durum Sayıştayın tarafsızlığı ve bağımsızlığına gölge düşürdüğü gibi, kamu kaynaklarını, kanun ve mevzuat hükümlerini ve kamu yararını gözetmeden, keyfi olarak diledikleri gibi kullanmak suretiyle kamu zararına sebep olan sorumluların hesap vermesine de engel teşkil etmektedir. Bu nedenle, Sayıştay raporunda geçen Ağrı Belediyesi'ndeki hukuksuzlukların araştırılıp kamu zararına sebep olan sorumluların hesap vermesinin temini için bir Meclis araştırma komisyonu kurulması, Ağrı ve ilçelerinin Belediye Başkanlıklarına atanan kayyımların Sayıştay raporuna geçmeyen veya henüz tespit edilmemiş keyfi uygulamalarıyla yolsuzluk ve usulsüzlüklerin araştırılması, usulsüz bir şekilde harcanan bütün bütçenin açığa çıkarılması ve sorumlular hakkında gerekli idari ve kazai işlemlerin yapılmasının önünün açılmasını temin etmek için bir komisyon kurulması elzemdir.

GEREKÇE

Kıta Avrupası'ndaki -özellikle de Fransa'daki- muadillerinden ilham alınarak kurulan Sayıştay, kurul halinde organize edilmiş olup yargı yetkisiyle donatılmıştır. Sayıştay'ın kesin kararlarına karşı başkaca mahkemeye başvurulamıyor olması kurumun yargısal niteliğinin güçlü bir dışavurumudur. İlk defa 1876 Anayasası ile düzenlenen Sayıştay o günden beri anayasal varlığını devam ettirmiştir.

Nitekim halen yürürlükte olan 1982 Anayasası'nın 160. maddesinde anayasal bir kurum olarak düzenlenen Sayıştay, madde hükmü uyarınca "merkezî yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idareleri ile sosyal güvenlik kurumlarının bütün gelir ve giderleri ile mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlemek ve sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak ve kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapmakla görevlidir.

Mahallî idarelerin hesap ve işlemlerinin denetimi ve kesin hükme bağlanması Sayıştay tarafından yapılır."

Sayıştay Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) adına denetim ve yargılama yapmakta, başkan beş yıllık süreler için, üyeler ise süre sınırlaması olmaksızın TBMM tarafından seçilmektedir. Kurul ve daireler halinde örgütlenen Sayıştay'da, kuruma bağımsızlık kazandırılması için başkan ve üyelerin azledilmeleri ve kendi talepleri olmaksızın 65 yaşından önce emekliye ayrılmaları önlenmektedir. Ayrıca, Sayıştay mensuplarına yargıçlar için öngörülen teminatlar tanınmıştır. Sayıştay tarafından yerine getirilen "Denetimin planlanması, uygulanması ve sonuca bağlanması faaliyetleri mevzuat çerçevesinde, herhangi bir organın müdahalesi olmaksızın doğrudan Sayıştayca yürütülmektedir. Sayıştay, denetim usul ve esaslarını da teşkilat kanunu çerçevesinde doğrudan kendisi belirlemektedir."

Doktrinde Sayıştay'ın "yargısal fonksiyonu üzerinde bir anlaşma sağlanamamıştır. Taraflardan birinin iddiasına göre, Sayıştay hem inceleme makamı yani bir anlamda iddia makamı ve hem de yargılama makamı olmasından dolayı bir mahkeme niteliğine sahip olamayacağı kabul edilmektedir. Zira bir mahkemenin mahkeme olabilmesi için o mahkemenin sadece yargılama fonksiyonuna sahip olması aynı zamanda iddia makamı olmaması, bağımsız olması ve hâkimlik teminatına sahip olması gerekmektedir (Onar, 1966: 790; Gözübüyük, 1973: 157). Taraflardan diğerinin iddiasına göre ise, Sayıştay'ın yüksek bir mahkeme olduğu ve buna da gerekçe olarak Sayıştay kararlarının kesin ve sonuçlandırıcı bir özelliğe sahip olması gösterilmektedir (Kaneti, 1990:7). Yine Mutluer vd. tarafından Sayıştay'ın TBMM adına denetim ve hesap yargılaması yaparken bir yerden talimat almaması yani bağımsız olması ve kararlarına karşı bir üst mahkemeye gidilememesi hususlarından dolayı Sayıştay'ı bir mahkeme, bir yargı kolu olarak görmektedir (Mutluer vd., 2006: 361-365). Gözler ise, eleştirilere çok açık olsa bile, Sayıştay'ın bir yönüyle yüksek mahkeme olduğu ve yaptığı faaliyetler ayrı bir yargı kolunu yani hesap yargısını oluşturduğunu belirtmektedir (Gözler, 2000: 437)" (Taytak ve Sakınç 2018, 85).

E.00000501564

Ancak, Sayıştay'ın bir hesap mahkemesi olduğuna dair görüş ağır bas. "Sayıştay Kanunu, Sayıştay Yargılamasıyla ilgili yaptığı düzenlemelerin başlığını "Hesap Yargılaması" tamlamasını kullanarak ifade etmiş ve Sayıştay'ın üstlenmiş olduğu yargısal görevin bir hesap yargılaması olduğunu vurgulamıştır. Sayıştay'ın görev yapısı idari ve yargısal görevlerden müteşekkildir. Sayıştay'ın yargısal görevleri dikkate alındığında, Sayıştay'ın "özel idari yargı kurumu" olduğu söylenebilir. Sayıştay'ın yargısal görevleri arasında; gelir, gider ve mal işlemlerini ve işlemlere dair sayman hesaplarını incelemek ve sorumlularının hesap ve işlemlerinin yasal düzenlemelere uygunluğuna veya kamu zararının sorumlulardan tazminine karar vermek yer almaktadır. Bu sebeplerden dolayı Sayıştay bir hesap mahkemesi olarak da kabul edilmektedir" (Age. 84).

Sayıştay'ın internet sitesinde sıralan özelliklerinden biriyle de vurgulandığı üzere: "Sayıştayın "hesap mahkemesi" olarak vasıflandırılması bu kurumsal yapılanmaya ve yargı yetkisine işaret etmektedir. Sayıştay tarafından verilen kesin hükümlere ilişkin olarak sorumlular başka bir idari yargı yoluna başvuramamaktadır. Bağımsızlık sayıştayların olmazsa olmaz özelliklerinden biridir. Gerek yargı erkiyle donatılmış olması, gerekse de devletin organik yapısı içerisinde herhangi bir üst kuruluşa bağlı kılınmaksızın özel bir statü tanınmış olması dolayısıyla Sayıştay, en üst düzeyde bağımsızlığa sahip bir kurumdur."

Ne var ki Anayasa, 6085 Sayılı Sayıştay Kanunu, Sayıştay'ın kurumsal internet sitesi ve Sayıştay Tanıtım Kitapçığı'nda yer alan tüm bu bağımsızlık vurgusuna ve kurumun Ağrı Belediyesi'nin 2017 yılı hesap ve işlemlerine ilişkin olarak düzenlediği denetim raporunda çok sayıda kanuna aykırılık tespit edilmesine (Sayıştay Başkanlığı 2018) rağmen, kayyım atanan bu belediyenin kanunsuz iş ve işlemleri nedeniyle sorumlular herhangi bir hesap vermeye davet edilmemiş, haklarında Sayıştay yargısınca bir hüküm verilmemiş veya suç duyurusunda bulunulmamıştır. Sayıştayca ilgili yerel idareden raporda tespit edilen kanuna aykırılıkların savunması talep edilmiş, ilgili idare de savunmalarında bu kanuna aykırılıkları kabul etmiştir. Buna karşın, yerel idare aleyhine herhangi bir idari veya kazai işlem gerçekleştirilmemiştir.

Misyonunu "Kamuda hesap verme sorumluluğu ve mali saydamlığı sağlamak üzere, uluslararası standartlarla uyumlu denetimler yapmak, adına denetim yaptığı TBMM ve kamuoyuna raporlar sunmak, kamu kurumlarının mali yönetim, performans yönetimi ve 5018 sayılı Kanun'un raporlama gerekliliklerine uygun hareket etmesini ve kamu kaynaklarının ekonomik, verimli, etkin kullanımına kanıt oluşturacak şekilde güvenilir, zamanlı, bilgi verici mali düzenlemelere uygun mali tablolar ile diğer raporlar sunmasını sağlamak, genel yönetim kapsamındaki kamu kurumlarının mali işlemlerinden kamu zararına yol açan hususları sağlam bilgi ve analizlere dayanacak ve zamanlı şekilde kesin hükme bağlamaktır" şeklinde tanımlayan Sayıştay'ın, kendi raporunda tespit ettiği muhasebe dengesizlikleri ve kanuna aykırılıklar nedeniyle Ağrı Belediyesi'ni yöneten sorumlular aleyhine herhangi bir girişimde bulunmamış olması kaygı vericidir.

"Sayıştayın görevleri" başlıklı 6085 Sayılı Kanun'un 5. maddesinin lafzından yola çıkılarak, "a) Kamu idarelerinin mali faaliyet, karar ve işlemlerini hesap verme sorumluluğu çerçevesinde denetler ve sonuçları hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisine doğru, yeterli,

E.00000501564

zamanlı bilgi ve raporlar sunar. b) Genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin; g) ve mallarına ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygun olup olmadığını denetler, sorumluların hesap ve işlemlerinden kamu zararına yol açan hususları kesin hükme bağlar” hükmü gereğince mahalli idareler için Sayıştay’ın doğrudan yargılama yetkisiyle donatılmadığı iddia edilse dahi, aynı kanunun “Suç teşkil eden fiiller” başlıklı 78. maddesi aynen şöyledir:

“Denetim ve incelemeler sırasında suç teşkil eden bir fiile rastlandığı takdirde, ilgili denetçi tarafından derhal deliller tespit edilerek durum Sayıştay Başkanlığına bildirilir. Sayıştay Başkanının görevlendireceği dairece onbeş gün içinde yapılacak inceleme sonucunda toplanan ilk delillerin kamu davası açılmasını gerektirecek nitelikte görülmesi halinde, gereği yerine getirilmek üzere dosya sorumluların bağlı olduğu kamu idaresine veya suçun niteliğine göre doğrudan soruşturma yapılmak üzere Cumhuriyet savcılığına gönderilmesi için Sayıştay Başsavcılığına verilir.

Adli, idari ve askeri mahkemelerce verilen hükümler, Sayıştayın denetim yapmasına ve hükme bağlamasına engel değildir.”

Hal böyleyken, Ağrı Belediyesi ile kayyım atanan onlarca belediyeye dair Sayıştay raporlarında tespit edilen hukuksuzluk ve kanuna aykırılıklara, kamunun zararına yol açan mükerrer ve ısrarlı uygulamalara rağmen, kayyım oldukları için yürütme erki tarafından korunup kollandıklarına dair bir kanaatin zaten mevcut olduğu sorumlular hakkında herhangi bir işlem tesis edilmemiş olması, Sayıştay’ın tarafsızlığı ve bağımsızlığına gölge düşürmektedir.

Zira bu durum, TBMM’de sayısal çoğunluğu oluşturan iktidar partisi ile ortağının bu vesileyle Sayıştay üzerinde kurumun tarafsızlığı ve bağımsızlığıyla çelişen bir nüfuz kurduğu kanaatinin oluşmasına neden olmaktadır. Çünkü 6085 Sayılı Sayıştay Kanunu’nun “Seçim usulü” başlıklı 16. maddesi uyarınca kurumun başkan ve üyeleri TBMM tarafından seçilmektedir. Bu da kurumu TBMM’de çoğunluğu oluşturan iktidar partisi ve ortağının müdahalesine açık hale getirmektedir.

Bu konuda ulusal basında çokça haber ve yorum mevcuttur. Sayıştay denetçilerine ve kurumda önemli görevler üstlenen üyelere dayandırılan haber, yorum ve raporlarda, Sayıştay’ın işini yapamaz duruma getirildiği iddiaları günden güne çoğalmaktadır. Örneğin, “Sayıştay, AKP iktidarı döneminde “hesap soramaz” hale geldi. Sekiz yıldır Sayıştay’ın hiçbir “usulsüzlük” tespiti hakkında adli ve idari soruşturma başlatılmadı. Denetlediği kurum sayısı düşürülen Sayıştay, yüzlerce sayfalık denetim raporlarını birkaç sayfaya kadar düşürdü. Kamu idarelerine ilişkin raporları zaman zaman TBMM’ye ve kamuoyuna da sunmadığı için tepki de çeken Sayıştay, 2004 ve 2005 yıllarında dörder, 2007 yılında bir, 2008 yılında beş ve 2009 yılında ise 12 kurum hakkında birçok konuda suç duyurusunda bulundu. Ancak geri kalan yıllarda sorumluların cezalandırılması için suç duyurusunda bulunmadı” (Şimşek 2018) şeklindeki haber, hem mevcut yürütme erki tarafından Sayıştay’ın bağımsızlığı ve tarafsızlığına gölge düşürülmüş olduğuna dair bulgu ve deliller içermesi yönünden, hem de belediyelerde

E.00000501564

yolsuzluk ve usulsüzlük yapan kayyımların yürütme erki tarafından korunup kollan kamuyu zarara uğratmak ve yakın çevrelerine ihale dağıtmak suretiyle belediye kaynaklarını usulsüz, hukuksuz ve kanunsuz bir şekilde kullanmaktan sorumlu bu idarecilerin hesap vermeyeceklerine dair kanaati güçlendirmesi yönünden endişe ve kaygı vericidir.

Sayıştay'ın tarafsızlığı ve bağımsızlığının tam olarak güvenceye alınması için yapılması gereken anayasa değişikliği bir yana, kurumla ilgili olarak kamuoyunda ve basında oluşan bu olumsuz kanaatin bertaraf edilmesi için, özellikle kayyım atanan belediyelerdeki usulsüzlüklerle ilgili olarak bir an evvel idari ve kazai işlem yapılması gerektiği yönündeki beklentiye cevap verilmelidir.

Bu minvalde, Ağrı Belediyesi 2017 Yılı Sayıştay Raporu'nda aşağıda saydığımız usulsüzlüklerle ilgili olarak meclis araştırması yapılması için bir meclis araştırma komisyonu kurulmasını talep etmek zaruri olmuştur.

Ağrı Belediyesi 2017 Yılı Sayıştay Denetim Raporu'nda Tespit Edilen Usulsüzlükler

Sayıştay raporunun 19. sayfasındaki "6. Denetim Görüşü" kısmında, kanuna aykırılık teşkil eden 9 bulgudan yola çıkılarak aynen şöyle bir sonuca varılmıştır: "Ağrı Belediyesi'nin 2017 yılına ilişkin ekte yer alan mali rapor ve tablolarının "Denetim Görüşünün Dayanakları" bölümünde açıklanan nedenlerden dolayı doğru ve güvenilir bilgi içermediği kanaatine varılmıştır."

Kayyımla idare edilen belediyenin hesapları ve işlemleri konusunda ulaşılan bu sonuca rağmen herhangi bir işlem yapılmamış olmasına anlam vermek mümkün değildir. Zira raporda sıralanan 22 bulgu, belediye kaynakları kullanılırken ciddi yolsuzluk ve usulsüzlük yapıldığına, kamunun zarara uğratıldığına kuşku bırakmamaktadır. Örneğin, rapora göre belediyenin yoksul kesimden hane halklarına yaptığı yardım azalmış, merkezi idareye bağımlılığı artmıştır. Yani merkezi yönetimden yerel idareye aktarılan kaynak artarken, yoksullukla mücadele eden halkın zaruri ihtiyaçları için ayrılan kaynaklar kısılmıştır. Öte yandan, belediyenin mali rapor ve tablolarının mali durumu ve faaliyet sonuçlarını doğru ve güvenilir olarak yansıtmadığı, gider tahakkuklarının/belediye borçlarının eksik gösterildiği, araç ve hizmet alım veya kiralamalarının usulüne göre açık artırma yoluyla yapılmadığı, kıdem tazminatları karşılıklarının tahakkuk ettiği dönemde ayrılmadığı, idare adına açılması gereken toplu taşıma kart ortak havuz hesabının yüklenici adına açıldığı ve hesabın yönetiminin tamamen yüklenicide olduğu, taşınmaz kira sözleşmelerinin usule aykırı şekilde uzatıldığı, taşınır giriş kaydı yapıldığı fakat tüketim yapılmadan aynı tarihte taşınır kayıtlarından çıkış yapıldığı, hizmet alımı suretiyle taşıt edinilmesine ilişkin esas ve usullere aykırı olarak yakıt dâhil araç kiralandığı, otopark bedellerinin amacı dışında kullanıldığı vs. tespit edilmiştir. Bu durum, yerel idarenin keyfi uygulamalar yoluyla kendine yakın bulduğu kişi ve kurumlara kaynak ve servet aktardığına işaret etmektedir.

E.00000501564

Bulguların bir kısmı şöyledir:

Sayfa 3

- Kurumun son üç yıl bütçe giderleri incelendiğinde, bütçe giderlerinin 2017 yılında % 17,83 oranında artmasının nedeni mal ve hizmet alımlarında meydana gelen % 51,42 oranındaki artıştır. Cari transferlerde meydana gelen azalış ise **hane halklarına yapılan yardımların azalmasından kaynaklanmaktadır.**
- Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirlerinde % 67 oranında artış olmasının nedeni, önceki yıllarda tahsil edilmeyen alacakların tahsil edilmesinden kaynaklanmaktadır.

Sayfa 5

- Kurumun bütçe gelir gerçekleştirmeleri incelendiğinde; toplam gelir içerisinde, vergi gelirlerinin payı % 5, teşebbüs ve mülkiyet gelirlerinin payı %17 ve diğer paylar ise %76 oranında gerçekleşmiştir.
- Bu dağılımla kurumun öz gelirleri yerine faaliyetlerini yürütmede **büyük ölçüde merkezi idareden gelen paya bağımlı olduğu** görülmektedir.

Sayfa 7

- İdare 2017 yılı mali tabloları incelendiğinde, bilançoda varlıklar toplamının 119.686.199,89 TL, kaynaklar toplamının ise 119.739.694,93 TL olduğu, kaynakların varlıklardan 53.495,04 TL fazla olduğu görülmüştür. Bu hatanın sebebi ise 630 Giderler ve 600 Gelirler hesaplarında yapılan hatalı muhasebe kayıtları ve bu hesapların dönem sonu işlemleri sırasında doğru kapatılmamasından ve bu hatayı takiben kesin mizanda bu hesapların bakiye vermesinden kaynaklanmaktadır.
- Muhasebe işlemlerinin çift taraflı kayıt esasına göre kaydedilmesi, her hesabın borç ve alacak sütunlarındaki tutarların, yevmiye ve yardımcı defterlerindeki borç ve alacak toplamlarına ve borç sütunu toplamı ile alacak sütunu toplamının birbirine eşit olması gerekir. Bu eşitlik sağlanmadığı takdirde, çift taraflı kayıt esasına göre işleyen bir muhasebe sisteminin olmadığı anlaşılmaktadır. Mizan denkleğinin sağlanamaması yevmiye kayıtlarının hatalı yapılmasının bir sonucudur.
- Sonuç olarak **İdare mali rapor ve tabloları İdarenin mali durumu ve faaliyet sonuçlarını doğru ve güvenilir olarak yansıtmamaktadır.**

Sayfa 8

- İller Bankası Ortaklık Payının Kaydedilmemesi: 6107 sayılı İller Bankası Anonim Şirketi Hakkında Kanun gereğince İller Bankası kesilen idarenin ortaklık paylarının 240 Mali Kuruluşlara Yatırılan Sermayeler Hesabına kaydedilmediği tespit edilmiştir.

Sayfa 10

- İller Bankasına 21.415.310,62 TL anapara ve 6.432.355,93 TL faiz olmak üzere toplam 27.847.666,55 TL borç olmasına rağmen bilançoda 300 Banka kredileri hesabında yer alan borç toplamı 7.793.360,46 TL olarak yer almaktadır. Bilançoda 381 Gider tahakkukları hesabı, 481 Gider tahakkukları hesabı ve 400 Banka kredileri hesabı ise kullanılmamıştır.
- Bu itibarla kurum mali tablolarında, 300 Banka kredileri ve 400 Banka kredileri hesapları toplam $(21.415.310,62 - 7.793.360,46) = 13.621.950,16$ TL ve 381 Gider tahakkukları ve 481 Gider tahakkukları hesapları toplam 6.432.355,93 TL eksik gösterilmiştir.
- Sonuç olarak Kamu idaresi tarafından gönderilen cevapta bulgu konusu husus kabul edilerek İller Bankasına olan borçlarının ilgili muhasebe kayıtlarına alınarak takibinin sağlanacağı belirtilmiştir.

Sayfa 14

- İdare sürekli işçi kadrolarında istihdam edilen personele ilişkin kıdem tazminatı karşılıklarının ayrılmaması neticesinde 472 Kıdem Tazminatı Karşılığı hesabı bilançoda 7.981.458,93 TL eksik görünmüştür. 2017 yılına ilişkin karşılıkların ayrılmaması sebebiyle 630 Giderler hesabı 444.770,64 TL eksik ve 590 Dönem Olumlu Faaliyet Sonuçları hesabı aynı tutarda fazla yer almıştır. Cari yıl öncesine ait karşılıkların kaydedilmemesi sebebiyle ise 500 Net Değer hesabı 7.536.688,29 TL fazla gösterilmiştir.
- Sonuç olarak Kamu idaresi tarafından gönderilen cevapta bulgu konusu husus kabul edilerek, kıdem tazminatı karşılıklarının tahakkuk ettiği dönemde ilgili hesaba kaydının yapılacağı belirtilmiştir.

Sayfa 15

- Toplu taşıma için kullanılan akıllı kart sistemine yönelik olarak İdare ile yüklenici firma arasında "Elektronik Ücret Toplama Sistemi Bayilik Sözleşmesi" imzalanmış olup, söz konusu sözleşmeye göre "Kart Ortak Havuz Hesabı" idare adına olması gerekmektedir.
- İdare ile yüklenici arasında 02.04.2015 tarihinde akıllı kart sistemine yönelik olarak sözleşme imzalanmış olup, söz konusu sözleşmenin süresi 5 yıldır.
- İdare ve yüklenici arasında imzalan Elektronik Ücret Toplama Sistemi Bayilik Sözleşmesine göre kart ortak havuz hesabı idare adına açılmalı ve yüklenici firmaya yapılacak ödemeler ise idare tarafından hesaplanıp idarenin ödeme planına göre yapılmalıdır.
- Ancak yapılan incelemede, idare adına açılması gereken kart ortak havuz hesabının yüklenici adına açıldığı, idare tarafından ödenmesi gereken komisyon bedellerinde yüklenici tarafından yapılan hesaplamaların esas alınarak doğrudan ortak havuz hesabından yüklenici tarafından tahsil edildiği ve hesabın yönetiminin tamamen yüklenicide olduğu görülmüştür.

E.00000501564

Sayfa 16

- *İdare adına açılması gereken hesap yüklenici adına açılması ve 31.12.2017 tarihi itibarıyla ortak havuz hesabında 675.430,20 TL olması nedeniyle mali tablolarda 102 Banka hesabı 675.430,20 TL eksik gösterilmiştir.*
- *Sonuç olarak Kamu idaresi tarafından gönderilen cevapta bulgu konusu husus kabul edilerek, toplu taşıma için kullanılan Akıllı Kart sistemindeki paralar için hesap açılmış olup, tahsil edilen paraların hesaba aktarılması sağlanacağı belirtilmiştir. Kurumun 2017 yılı bilançosunda 102 Banka hesabı 675.430,20 TL eksik yer almaktadır.*

Sayfa 17

- *150 İlk Madde ve Malzeme Hesabına kaydedilecek bir mal veya malzeme satın alındığında taşınır giriş kaydı yapıldığı fakat tüketim yapılmadan aynı tarihte taşınır kayıtlarından çıkış yapıldığı görülmüştür. Taşınır Mal Yönetmeliği'nin 13'üncü ve 30'uncu maddesinde yer verilen hükümler gereğince çıkış kaydının kullanım kaydıyla üç ay geçmemek üzere yapılması gerekmektedir.*
- *Hizmet Alımı Suretiyle Taşıt Edinilmesine İlişkin Esas ve Usullere Aykırı Olarak Yakıt Dâhil Araç Kiralanması*
- *Otopark Bedellerinin Ayrı Bir Hesapta İzlenmemesi ve Amacı Dışında Kullanılması*

Sayfa 31

- *Bazı Taşınmazların Kira Sözleşme Sürelerinin Mevzuata Aykırı Şekilde Uzatılması ve Süresi Uzatılan Sözleşmelerden Kesin Teminat Alınmaması A) Bazı Taşınmazların İhale Yapılmaksızın Kira Sözleşme Sürelerinin Mevzuata Aykırı Şekilde Uzatılması İdarenin mülkiyetinde bulunan taşınmazların kira süresinin sonunda yeniden kiraya verilmesi 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu kapsamında olduğu için söz konusu kiraya verme işlerinin ihale ile yapılması gerekmektedir.*

Sayfa 34

- *Kamu İhale Kanunu Kapsamında Olan Mal Alımının Hatalı Olarak Kapsam Dışında Tutulması*

Sayfa 35

- *Kurum Mevduatlarının Kamu Haznedarlığı Genel Tebliği Uyarınca Değerlendirilmemesi*

Sayfa 37

- *Kurum Tarafından Teslim Alınan Teminat Mektuplarının Kayıtlara Alınmaması ve Mevzuata Uygun Olarak Saklanmaması*

Sayfa 38

- *Doğrudan Temin ve Pazarlık Usulü İle Alımlarda Kamu İhale Kanunu'nda Belirlenen Limitlere Uyulmaması*

Sayfa 39

- *Bütçeye mal alımları için aktarmalar dâhil 10.938.252,00 TL ödenek koyulduğu yukarıdaki mevzuat hükümlerine göre parasal limitler dâhilinde yapılacak mal alımlarının 1.093.825,20 TL'yi geçemeyeceği hesaplanmıştır. 4734 sayılı Kanun'un 22'nci maddesinin parasal limitlere tabi (d) bendine göre 4.427.385,79 TL ve 21'inci maddesinin (f) bendi kapsamında 321.500,00 TL olmak üzere toplam 4.748.885,79 TL tutarında mal alımı yapıldığı, %10'luk limitin aşılarak %43,41'e ulaşıldığı ve aşan bu tutar için de Kamu İhale Kurulu'ndan görüş alınmadığı görülmüştür. Kamu İhale Kurulu'nun uygun görüşü alınmaksızın Kanun'un 22'nci maddesinin (d) bendi ve 21'inci maddesinin (f) bendi kapsamında yapılan alımlar için geçerli olan limitin aşılması yukarıda açıklanan mevzuat hükümlerine aykırılık teşkil etmektedir.*

Yukarıda örnek olarak saydığımız kanuna aykırılık ve usulsüzlüklerle ilgili olarak Sayıştay tarafından idari veya kazai bir işlem tesis edilmemiş, sorumlular hakkında suç duyurusunda da bulunulmamıştır.

Sayıştayların tarafsızlığı ve bağımsızlığını temin etmek için yazılıp deklere edilen ve Sayıştay tarafından da uyulması gerektiği hususuna özenle vurgu yapılan Bağımsızlığa İlişkin Mexico Deklarasyonu başlıklı belge uyarınca, "Uygun ve etkili bir anayasal/yasal/hukuki çerçeve ile bu çerçeve dokümanda yer alan hükümlerin fiili olarak uygulamasının mevcudiyeti Sayıştayın bağımsızlığının" (INTOSAI) teminatıdır. Ancak, hem var olan yasal çerçevenin Mexico Deklarasyonu'nda sayılan ilkeleri karşılamaması, hem de uygulamada 2017 Anayasa değişiklikleri sonrasında yasama, yürütme ve yargı arasındaki dengeyi zaten güçlü olan yürütme lehine çok daha dramatik bir şekilde bozması nedeniyle Türkiye Sayıştay kuruluş amacına uygun bir faaliyet gösterememektedir.

Bu durum Sayıştayın tarafsızlığı ve bağımsızlığına gölge düşürdüğü gibi, kamu malını dilediği gibi, kanun ve mevzuat hükümlerini ve kamu yararını gözetmeden belediyeye ait kaynakları keyfi olarak kullanmak suretiyle kamu zararına sebep olan sorumluların da hesap vermesine engel teşkil etmektedir. Bu nedenle, Sayıştay raporunda geçen Ağrı Belediyesi'ndeki hukuksuzlukların araştırılıp kamu zararına sebep olan sorumluların hesap vermesinin temini için bir Meclis araştırma komisyonu kurulması, Ağrı ve ilçelerinin Belediye Başkanlıklarına atanan kayyımların Sayıştay raporuna geçmeyen veya henüz tespit edilmemiş keyfi uygulamalarıyla yolsuzluk ve usulsüzlüklerin araştırılması, usulsüz bir şekilde harcanan bütün bütçenin açığa çıkarılması ve sorumlular hakkında gerekli idari ve kazai işlemlerin yapılmasının önünün açılmasını temin etmek için bir komisyon kurulması elzemdir.

E.00000501564

Atıfta bulunulan kaynaklar:

(INTOSAI), Uluslararası Yüksek Denetim Kurumları Teşkilatı. "Sayıştayların (Yüksek Denetim Kurumlarının) Bağımsızlığı Hakkında Mexico Deklarasyonu." https://www.sayistay.gov.tr/tr/Upload/95906369/files/bilgi_notlari/MexicoDeklarasyonu.pdf.

Sayıştay. 2018. *Ağrı Belediyesi 2017 Yılı Sayıştay Denetim Raporu*. Ankara.

Şimşek, Hüseyin. 2018. "Sayıştay Nasıl Etkisizleştirildi?" *Birgün*. <https://www.birgun.net/haber-detay/sayistay-nasil-etkisizlestirildi-235978.html> (July 4, 2019).

Taytak, Mustafa, and Süreyya Sakınç. 2018. "Sayıştay'ın Yargılama Fonksiyonu ve Sayıştay Yargısında Kanun Yolları." *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi* 5(1): 81–105.

E.00000501564

1	MENSUR IŞIK	MUŞ	<i>Mensur</i>
2	GÜLISTAN KILIÇ KOÇYİĞİT	MUŞ	<i>Gökçe</i>
3	ŞEVİN ÇOŞKUN	MUŞ	<i>Şevin</i>
4	MERAL DANIŞ BEŞTAŞ	ŞİİRT	<i>Meral</i>
5	SIDIK TAŞ	ŞİİRT	<i>Sidik</i>
6	NİMETULLAH ERDOĞMUŞ	ŞANLIURFA	<i>Nimet</i>
7	NUSRETTİN MAÇIN	ŞANLIURFA	<i>Nusret</i>
8	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	<i>Ömer</i>
9	AYŞE SÜRÜCÜ	ŞANLIURFA	<i>Ayşe</i>
10	NURAN İMİR	ŞIRNAK	<i>Nuran</i>
11	HÜSEYİN KAÇMAZ	ŞIRNAK	<i>Hüseyin</i>
12	HASAN ÖZGÜNEŞ	ŞIRNAK	<i>H. Özgüneş</i>
13	ALİCAN ÖNLÜ	TUNCELİ	<i>Ali</i>
14	MUAZZEZ ORHAN	VAN	<i>Muazzes</i>
15	MAHMUT TOĞRUL	GAZİANTEP	<i>Mahmut</i>
16	ERDAL AYDEMİR	BİNGÖL	<i>Erdal</i>
17	SAİT DEDE	HAKKARİ	<i>S. Dede</i>
18	HABİP EKSİK	İĞDIR	<i>Habip</i>
19			
20	EBRÜ GÜNAY	MARDİN	<i>E. Güney</i>